

**Джужа О. М.** – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

## **ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ ЗАПОБІЖНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

*Пасивність, розгубленість, примиренське ставлення до негативних явищ і правопорушень знижує дієвість правозастосування у сфері протидії злочинності.*

**В. Г. Лихолоб**

Запобігання злочинам є взаємоузгодженою системою. Залежно від ієрархії детермінант злочинності виокремлюють основні рівні запобіжної діяльності: загальносоціальний, спеціально-кримінологічний, індивідуально-профілактичний.

Загальносоціальний рівень (загальна превенція) [1, с. 41–42] охоплює діяльність держави, суспільства, їх інститутів, спрямовану на розв'язання суперечностей у сфері економіки, соціального життя, морально-духовній сфері тощо.

Спеціально-кримінологічне запобігання [2, с. 48–50] реалізують у формі відомчих і міжвідомчих планів (програм) з координації та посилення протидії злочинності. У них передбачено систему заходів, спрямованих на запобігання конкретним видам і групам злочинів на певній території (регіоні, країні) [3, с. 15].

Індивідуальний рівень (індивідуальна превенція) охоплює діяльність щодо конкретних осіб, поведінка яких конфліктує з правовими нормами [4, с. 41–42]. Розрізняють чотири види індивідуальної профілактики злочинів.

Перший вид індивідуального запобігання злочинам здійснюють відносно суб'єктів, які перебувають на початковому етапі криміналізації особи. У цей період вони вчиняють різні правопорушення, що утворюють своєрідний вид антигромадської діяльності. Умовно цей вид можна назвати ранньою індивідуальною профілактикою злочинів.

Другий вид індивідуального запобігання злочинам стосується осіб, які вчиняють або вчинили злочин.

Профілактична діяльність у цьому разі полягає в тому, щоб:

- схилити особу до відмови від учинення злочину;
- припинити його на стадії підготування;
- сприяти формуванню в особи почуття каяття від учиненого, бажання сприяти розкриттю злочину (у випадку його вчинення).

Третій вид індивідуального запобігання злочинам охоплює осіб, які вчинили злочин і були засуджені до різних термінів кримінального покарання.

Цей вид профілактики реалізують:

- у діяльності кримінально-виконавчих установ під час вирішення завдання щодо виправлення засуджених;
- відповідними державними органами та громадськими організаціями під час звільнення особи від реального покарання (умовне засудження).

Четвертий вид індивідуального запобігання злочинам застосовують щодо осіб, які відбувають кримінальне покарання та підлягають нагляду з метою запобігання рецидиву.

Рівневий підхід до превенції злочинності впливає на структуру державних органів, установ і громадських організацій, які здійснюють означену діяльність. Від науково обґрунтованого вибору рівня профілактики зрештою буде залежати її ефективність.

### ***Список використаних джерел***

1. Марцев А. Е. Уголовная ответственность и общее предупреждение преступлений / А. Е. Марцев. – Омск : ОВШМ МВД, 1973. – С. 41–42.

2. Биргеу М. М. Спеціальна профілактика як основна система профілактики злочинів / М. М. Биргеу // Право і безпека. – 2004. – № 3. – С. 48–50.

3. Комплексное изучение системы воздействия на преступность (методологические и теоретические основы). – Л., 1978. – С. 15.

4. Женунтій В. Регламентация індивідуальної профілактики правопорушень / В. Женунтій, П. Біленчук // Право України. – 1992. – № 4. – С. 41–42.